

**Sveriges
frihandels-
avtale
med
EEC**

**MARXISTISKE
ARBEIDSGRUPPER (MAG)**

Innhold:

Tollnedtrappingen.....	s. 3
Opprinnelsesreglene.....	s. 4
Konkurransereglene.....	s. 5
Beskyttelsesklausulene.....	s. 5
Hvilke følger har den frie markedskonkurransen.....	s. 5
En effektiv distriktspolitikk?.....	s. 6
Faktisk harmonisering med EEC?.....	s. 7
Utviklingsklausulen.....	s. 9
Hva mener Norges Industriforbund om utviklingsklausul?.....	s.10
Spørsmålet om utviklingsklausul: konklusjon.....	s.11
Kilder.....	s.13
Henvisninger	s.13

SVERIGES FRIHANDELSAVTALE MED EEC

Den svenske frihandelsavtalen med EEC gjelder nedtrapping av tollene på industrivarer. Målet er en fullstendig opphevelse av tollene på slike varer i handelen mellom Sverige og EEC - eller m.a.o. frihandel. Medlemskap i EEC derimot, inkluderer en tollunion. En tollunion vil si at man i tillegg til frihandel skal ha felles tollmur mot ikke-medlemsland - såkalte 3.land.

Den svenske avtalen gjelder uten tidsbegrensning og kan sies opp på ett års varsel.

Det er god grunn til å studere den svenske avtalen nøye, siden svært mye tyder på at Norge får en liknende avtale.

Tollnedtrappingen

Nedtrappingen av tollene mellom Sverige og EEC skal skje i et bestemt tempo og etter en spesiell plan. Generelt skal man ha en overgangstid på 4½ år. Partene skal i denne tiden gjensidig minske sine tollsatser med 20% på hvert av tidspunktene 1/4-73, 1/1-74, 1/1-75, 1/1-76 og 1/1-77.

Men man har dessuten viktige unntak hvor overgangstiden er lengre. Grunnen til at man har disse unntakene er først og fremst at EEC vil beskytte den delen av sin industri som ellers ville være særlig utsatt i konkurransen med svenske varer. Varene dette gjelder er delt i 2 grupper:

For den ene gruppen er overgangstiden 7 år. En får m.a.o. tollfrihet etter 7 år. Denne gruppen omfatter ferrolegeringer, aluminum, bly, sink, visse uedle metaller, korte kunstige tekstilfibre, visse typer spesialstål, kulelagerør og rustfrie stålrør.

For den andre gruppen er overgangstiden 11 år. I denne gruppen finner vi papir, papp og papirprodukter.

For varene i disse 2 gruppene har en også bestemte nedtrappingsplaner. Generelt går de ut på at man skal ha små tollnedsettelse de første årene og større etterhvert.

I en spesiell situasjon kommer Sveriges eksport av papir og papp til Storbritannia og Danmark. Her skal tollene imidlertid trappes opp til et høyeste punkt 1/7-77.

På det tidspunkt skal alle EEC-land ha samme tollsatser på disse varene. Tollene skal deretter trappes ned igjen til 1/1-84.

Etter 11 år skulle en ha tollfrihet for alle industrivarer i handelen mellom Sverige og EEC.

I overgangstiden er det mellom Sverige og EEC satt bestemte tak for hvor stor eksporten av unntaksvarene kan være fra Sverige. Går eksporten over disse takene, belastes den med ekstra toll fra EECs side. Takene er fastsatt utfra Sveriges eksport av disse varene til EEC i tiden 1968-1971. Takene skal økes med 5% for hvert år.

Opprinnelsesreglene

I en frihandelsavtale har de ulike partene ulike tollsats overfor 3.land. En vil hindre at 3.land kan eksportere sine varer til den parten med lavest tollsats utad, for deretter å få varene inn på den andre partens marked. Det betyr at man ikke utenvidere kan videre-eksportere varer laget i et 3.land fra Sverige til EEC. Heller ikke kan en videre-eksportere varer laget i Sverige hvor det inngår halvfabrikata over en viss bearbeidingsgrad, importert fra et 3.land.

Man har kort sagt ganske strenge regler for varenes opprinnelse.

Disse reglene krever at en vare bare kan få tollfrihet hvis den utelukkende er laget i EEC eller Sverige eller fremstilt at importerte materialer på nærmere definerte betingelser. Disse betingelsene er knyttet til en tollnomenklatur - dvs. en navneliste med alle typer tollvarer. I denne listen er alle typer varer ordnet under bestemte 4-sifrede nummr. Generelt må en vare bearbeides så mye i et avtaleland at varen skifter plass i denne tollnomenklaturen. Under bearbeidingen skal det i prinsippet ikke brukes materiale eller deler fra 3.land som hører inn under samme tolltariffer som den ferdige varen. Utenom denne hovedregelen er det også unntaksregler. Opprinnelsesreglene fører til at man må ha et byråkratisk apparat for å kontrollere at kravene i reglene er oppfylt. Reglene skaper også vansker for handelen med 3.land. En blir f.eks. i Sverige stimulert til kjøp av halvfabrikata fra EEC-landene. Dette vil skje på bekostning av handelen med Øst-Europa og land utenfor Europa.

Den samme type opprinnelsesregler vil bli innført mellom de landene som ennå er medlem av EFTA og som har frihandelsavtaler med EEC. Såfremt Norge får en slik avtale vil vi på visse betingelser kunne importere halvfabrikata fra Sverige som før.

Konkurransereglene

På samme måte som i Romatraktaten har man i den svenske avtalen regler for å hindre at den frie konkurransen i handelen mellom de 2 partene trues eller forrykkes. Disse reglene gjelder særlig samarbeidsavtaler mellom selskaper, bruk av et selskaps dominerende stilling på markedet og bruk av statstøtte. Reglene gjelder også bruk av interne avgifter.

Hvis disse forholdene brukes på en måte som i særlig grad truer den frie konkurransen, skal det tas opp til behandling mellom Sverige og EEC. Disse forholdene må da enten endres eller den andre parten kan under visse betingelser iverksette tiltak for å beskytte sin produksjon.

Beskyttelsesklausulene

Man har utenom konkurransereglene såkalte beskyttelsesklausuler som redegjør for i hvilke tilfelle avtalepartene kan ta i bruk tiltak for å beskytte sin produksjon.

Beskyttelsestiltak kan settes i verk i følgende tilfelle:

- hvis partene gjør seg skyldig i avtalebrudd,
- hvis importen av en vare øker slik at den truer med å føre til alvorlig skade for importlandets produksjon og eksportlandet har vesentlig lavere toll på de råvarer som har vært brukt,
- ved dumping,
- dersom det oppstår alvorlige økonomiske forstyrrelser innen en sektor av den økonomiske virksomheten, og som kan føre til betydelig forverring av den økonomiske situasjon i et område,
- ved vansker med betalingsbalansen.

Det er også her forutsatt at forholdene vanligvis skal tas opp til behandling mellom Sverige og EEC før beskyttelsestiltak settes iverk.

Hvilke følger har den frie markedskonkurransen?

En frihandelsavtale betyr ikke bare at svenske bedrifter får tollfri adgang til utenlandske markeder - det betyr jo i like høy grad at utenlandske bedrifter får en tilsvarende adgang til det svenske markedet. Den delen av industrien som primært produserer for hjemmemarkedet, får ved tollnedtrappingen en meget skjerpet konkurranse med utenlandske konserner.

Norge har allerede erfaringer fra en frihandelsavtale.

Sammen med bl.a. Sverige, Danmark og Storbritannia har vi

vært medlem av det Europeiske Frihandelsforbund, EFTA. Det er grunn til å spørre om det Norge vant i økte eksportmuligheter står i rimlig forhold til det som gikk tapt ved den økte importen i denne tiden.

I Folkebevegelsens motmelding er det noen tall som gir noe av svaret:

Den delen av norsk industri som primært produserer for hjemmemarkedet hadde fra 1958 til 1966 en eksportøkning på 2,1 milliarder. Men i samme tidsrom erobret tilsvarende utenlandske industrigrener 6,2 milliarder fra det norske markedet (E, s.85).

Odd Aukrust referer i sitt foredrag om frihandelsordningen til en undersøkelse som peker i samme retning:

Fra 1959 til 1970 sank selvdekkingsgraden for tekstilvarer fra 52% til 39%, for konfeksjon fra 87% til 68%, for sko fra 91% til 50% og for møbler fra 98% til 82%. Undersøkelsen viser tilsvarende tall for andre undersøkte varer: vaskemidler for tøy, tannpasta, kjeks, sjokolade og sukkervarer og sigaretter (G, s.278).

Framgangen for eksportindustrien er betalt med tapte markeder for hjemmemarkedsindustrien.

Vi har utfra dette god grunn til å tro at ganske mange av de bedriftsnedleggelsene og sammenslåingene av bedrifter som har skjedd i 60-årene, skyldes den skjerperte konkurransen på det norske markedet.

En effektiv distriktpolitikk?

En må være forberedt på at dersom Norge inngår en frihandelsavtale med EEC som den Sverige har fått, vil dette skape en vanskelig situasjon for en god del mindre norske bedrifter. Denne delen av industrien finner vi ofte utenfor de største pressområdene. Det er derfor nærliggende å spørre hvorvidt en avtale som den svenske er forenelig med en effektiv distriktpolitikk.

Det er særlig grunn til å se på mulighetene for offentlig støtte til svake og utsatte bedrifter.

Antakelig er det meningen at forbudet mot statstøtte i den svenske avtalen (artikkel 23) skal tolkes på samme måte som det tilsvarende forbudet i Romatraktaten (artikkel 92).

I en orientering utgitt av Utenriksdepartementet heter det:

".....det blir vedkommende konkurranseregul i Romatraktaten som blir avgjørende også for vurderingen av eventuelle konkurranseregulerende tiltak i handelsavtalelandene i den utstrekning de kommer inn på det område som dekkes av avtalene" (C, s.8).

"Med andre ord vil for så vidt angår subsidier, statstøtte etc. en handelsavtale i praksis kunne medføre de samme forpliktelser som medlemskap"(C,s.15).

Hittil har ikke forbudet mot statstøtte i Romatraktaten vært håndhevet så særlig strengt i EEC. Men når den økonomiske og monetære union blir realisert i EEC, må en også vente at forbudet mot statstøtte kommer til å bli håndhevet strengere(F,s.138). Følgende støtteformer vil da trolig ikke være tillatt:

- subsidiering av produkter fra visse regioner,
- subsidiering av transportutgifter og andre løpende utgifter,
- differensiering av indirekte skatter og avgifter mellom regioner,
- kvantitative restriksjoner som sikrer visse markeder for produkter fra visse områder(F,s.138-9).

Dette er støtteformer som det kan være aktuelt å bruke i Norge i framtida. Disse støtteformene er effektive fordi de griper inn i den frie konkurransen. Derfor vil sannsynligvis bruk av disse støtteformene komme i konflikt med konkurransereglene i frihandelsavtalen.

Dette betyr ikke at situasjonen vil bli den samme med frihandelsavtale som om Norge hadde vært medlem av EEC. De beskyttelsestiltakene som kan settes i verk ved en frihandelsavtale vil tross alt være mindre alvorlige enn de sanksjonene som Norge som medlem kan bli utsatt for, etter tapt sak ved EECs domstol. En bør også huske at formelt kan frihandelsavtalen sies opp på ett års varsel.

En annen ting er at det ikke er videre sannsynlig at en norsk regjering med det første vil stille seg slik at den kommer i konflikt med konkurransereglene. Under de rådende politisketilstander i Norge kommer myndighetene snarere til å gi avkall på å støtte norske bedrifter i distriktene effektivt enn å komme i konflikt med konkurransereglene i frihandelsavtalen.

Faktisk harmonisering med EEC?

Spørsmålet om konkurransereglene i frihandelsavtalen leder over i et mer generelt spørsmål:

I hvilken fører en frihandelsavtale til en faktisk harmonisering med EEC?

En målsetting ved all frihandel har vært spesialisering og arbeidsdeling. Den konservative juristen Fridtjof Frank Gundersen uttrykker det slik:

"Grunnprinsippet i internasjonal handel, fremfor alt innenfor EEC og EFTA, er at produksjonen skal finne sted der hvor de naturlige forutsetninger er best. Tanken er at en slik internasjonal arbeidsdeling vil føre til den mest rasjonelle utnyttelse av samtlige ressurser innenfor et område og til den høyeste levestandard for hver enkelt"(O,s.1).

Teori og erfaring tilsier at spesialisering og arbeidsdeling fører til gjensidig avhengighet.

En må utfra dette vente at sålenge vi har frihandel med EEC kommer Norge også til å bli stadig mer avhengig av EEC.

I Utenriksdepartementets orientering om frihandelsavtalene heter det:

"Selv om de enkelte handelsavtalsland formelt vil stå fritt i å praktisere sin egen tollpolitikk overfor omverden, må det regnes med at disse land i mange tilfelle vil finne det nødvendig å tilpasse seg utviklingen i Fellelsskapet, da de praktiske konsekvensene ellers ville bli for store"(O,s.14-15).

I en kommentar til spørsmålet om en eventuell utvidelse av den svenske avtalen sier Handelsdepartementet:

"Det er imidlertid vanskelig å se at en avtalefestet utvidelse av forpliktelsene skulle være fordelaktig for EF's økonomi, all den stund samarbeidsformene allerede nå i praksis innebærer at Sverige tilpasser seg EF's politikk"(D,s.13).

Og:

"Dette vil i praksis si at Sverige harmoniserer sin politikk med Fellelsskapets, siden det omvendte ville være lite tenkelig"(samme sted).

Og:

"Et konkret eksempel på hva samordnet harmonisering i praksis kan innebære, er den forpliktelse som Sverige i henhold til avtalen med Kull- og Stålfelleskapet har påtatt seg når det gjelder å treffe tiltak for løpende å sikre at Fellelsskapets vedtak om pris- og konkurransevilkår blir respektert og gjennomført i praksis på nasjonalt plan. Dette gjelder også fremtidige vedtak"(samme sted).

"Økonomisk Revy"- organ for Den norske Bankforening - uttrykker det slik:

"Det viktigste mål for samarbeidet mellom EF-landene er en høyest mulig grad av samordning av den økonomiske politikk. Dette kan de land som står utenfor bare ta ad notam. Fra svensk hold er det kommet uttalelser som tyder på at man er fullt oppmerksom på det forhold. Man må regne med at svensk økonomisk politikk fremover vil bli lagt så nær opp til EF's økonomiske politikk som overhodet mulig"(N,s.254).

Disse sitatene skulle tydelig nok varsle hvilken tendens som kan komme til å gjøre seg gjeldende.

Utviklingsklausulen

Som organ for kontakten mellom Sverige og EEC angående frihandelsavtalen skal man ha en såkalt Blandet Komite. Komiteens oppgave er å overvåke gjennomføringen av avtalene, bl.a. i forbindelse med beskyttelsesklausulene.

I denne sammenheng kommer den såkalte utviklingsklausulen inn.

Artikkel 32 i avtalen lyder:

"1. Når en avtalepart anser at det vil være av interesse å videreutvikle forbindelsene som er opprettet ved denne avtale, til å omfatte områder som ikke dekkes av denne, skal partene rette en begrunnet henvendelse om dette til den annen part.

Avtalepartene kan overlate til den Blandete Komite å undersøke denne henvendelse og i tilfelle uttale rekommendasjoner, særlig med sikte på å innlede forhandlinger. Disse rekommendasjoner kan, hvis det er grunn til det, gå ut på at avtalepartene blir enige om å sette i verk en harmonisering forutsatt at denne ikke innvirker på de to avtalepartenes selvbestemmelsesrett.

2. Avtaler som sluttes som følge av forhandlinger i henhold til forutgående paragraf, skal ratifiseres eller approberes av avtalepartene i samsvar med deres egne lovregler" (B, s. 10).

Mer uforpliktende, men reelt nok, heter det i forordet til avtalen:

"(DET EUROPEISKE ØKONOMISKE FELLESSKAP på den ene side, KONGERIKET SVERIGE på den annen side,) SOM ERKLÆRER SEG VILLIGE TIL etter grundig vurdering særlig av Fellesskapets utvikling, å undersøke muligheten for å styrke og utdype deres forbindelser og utvide dem til områder som ikke omfattes av denne avtale når dette måtte vise seg til fordel for deres næringsliv" (B, s. 2)

Vurderingne av hvilken vekt som skal tillegges artikkel 32, kan for enkelhets skyld deles i 2:

I følge den ene vurderingen åpner artikkelen bare for nyttig samarbeid på begrensede områder som f.eks. miljøvern, som begge parter vil ha fordel av. Utfra denne vurderingen vil en sterkt understreke at dette samarbeidet er frivillig og begrenset. Et uttrykk for denne vurderingen finner man i Dagbladets leder 7/10-72:

"Dette (artikkel 32's innhold) betyr at f.eks. Norge til enhver tid står fritt til både å ta opp nye samarbeidsområder og til å forkaste forslag om utvidet samarbeid som måtte komme fra den annen part. Man kan utvide samarbeidet fra sak til sak, eller man kan la være. Dette avgjøres til enhver tid av de styrende organer. Dette er, som formannen i AIK, Ole Wiig, har uttrykt det, en ufarlig bestemmelse" (H, s. 3).

En annen vurdering går i korthet ut på at de samarbeidsformene som artikkel 32 legger opp til, vil ha som følge en forsterket harmonisering og tilpassing av Norges politikk og næringsliv i forholdet til EEC. En slik forsterket harmonisering vil ikke i seg selv gi oss det formelle, fulle medlemskapet. Men jo lengre den får pågå, jo mer blir det en formalitet som står igjen.

Hva mener Norges Industriforbund om utviklingsklausul?

Det er av interesse å se på hva den mest kapitalsterke delen av medlemskapstilhengerne ("kapitalbevegelsen") mener om spørsmålet om utviklingsklausul.

Særlig interessant er det å se på hvorfor den mener dette.

I følge avisreferat sa Jens-Halvard Bratz i Norges Industriforbund i et foredrag 19/10-72 bl.a.:

"Etter min oppfatning bør man fra norsk side overveie å be om å få en utviklingsklausul, og en utviklingsklausul som er sterkere og mer forpliktende enn den de andre Rest-EFTA-land, unntatt Finland, har fått" (J).

Og:

"Det er grunn til å ta opp til alvorlig overveielse spørsmålet om man, under de forhandlinger Norge skal ha med Fellesskapet, bør rette en anmodning om å få delta i EF-samarbeidet på spesielle områder utenom selve handelsfeltet, og som er av særlig betydning for vår industri og dermed for Norge, f.eks. valuta-samarbeidet, industri- og forskningspolitikk og miljøvern" (J).

Norges Industriforbund og de andre næringsorganisasjonene har trolig et strategiopplegg som bl.a. oppfatter disse punktene:

1. Klage så ofte som mulig over at en avtale som den svenske er alt for begrenset og at den på viktige områder gir ulemper for næringslivet og ingen medbestemmelse.
2. Presse på for om mulig å få utvidet selve avtalen til å gjelde områder utenom handelen (se det andre sitatet av Bratz!). I det minste få en utviklingsklausul.
3. Utfra utviklingsklausulen presse på for å få samarbeid på stadig nye områder.
4. Ha representanter for sine organisasjoner i Bryssel. F.eks. kommer Norges Industriforbund sikkert til å prøve å få være med i UNICE, sammenslutningen av industriforbund i EEC-landene.
5. Sørge for at det i Norge fortsatt drives propaganda for fullt medlemskap - f.eks. gjennom støtte til

Europabevegelsen.

6. Knytte mest mulig nære bånd til næringslivet i EEC - f.eks. fremme samarbeidsavtaler med bedrifter i EEC utfra opprinnelsesreglene.
7. Fortsatt forsterke konsentrasjonen, sammenslåingene og bedriftnedleggelsene i Norge og bruke "de usikre og vanskelige forholdene under frihandelsordningen" som begrunnelse utad.

Som en illustrasjon til dette kan vi se på en artikkel i bladet Norges Industri, organ for Norges Industriforbund, nr.17 1972. Her heter det bl.a.:

"Vi må nå ta sikte på så langt som det er mulig innenfor rammen av en handelsavtale å komme med i EF-samarbeidet" (L, s.8).

Og:

"Et slikt omfattende kontaktnett (med EF-organene) vil komme oss til gode neste gang medlemskapsspørsmålet blir aktuelt, særlig hvis også andre deler av næringslivet følger opp på samme måte. De nye medlemskapsforhandlingene vil da bli enklere, og vi vil selv få færre tilpasningsvansker" (L, s.9).

Og:

".....vi (bør) sørge for så snart som mulig å komme med i EF-samarbeidet på en slik måte at vi med tiden kan bli en de facto del av EF. Vi oppnår ikke på denne måten noen fullverdig løsning, men ulempene ved å stå utenfor kan bli vesentlig redusert. I en slik situasjon vil også spørsmålet om EF-medlemskap være et langt mindre stridsspørsmål enn i dag. En handelsavtale med en viss tilpasningsperiode til fullt medlemskap er antakelig den beste løsningen vi nå kan arbeide for" (samme sted).

Erling Petersens forslag om å endre Grunnlovens §93 slik at medlemskap kan vedtas med 2/3-flertall, må sees på denne bakgrunn. Når situasjonen menes å være belcilig - f.eks. om 3 - 4 år - kan forslaget om medlemskap reises igjen. Tilhengerne håper på korte forhandlinger om overgangsordninger..Derneft vil man prøve å fullt medlemskap vedtatt i Stortinget utfra Petersens forslag.

Spørsmålet om utviklingsklausul: konklusjon.

Vi så på at det er 2 forskjellige vurderinger av hvilken vekt som skal tillegges artikkel 32 i den svenske avtalen. Utfra det som er sagt om faren for faktisk harmonisering og næringsorganisasjonenes grunner til å være tilhengere av utviklingsklausul, skulle det være ganske klart hvilken vurdering av artikkel 32 som er mest dekkende og politisk virkelighetsnær.

Det er ikke nødvendig å påstå at artikkel 32 i seg selv leder opp til medlemskap: En kan si at artikkel 32 er ei dør som kan åpnes av den som ønsker det. Kanskje vil ikke Regjeringen Kvald benytte seg av døra. Men vi må frykte at en regjering Bratteli eller Steen vil være villige til å gå gjennom døra - f.eks. i 1974 - "fordi man har kommet i en ny situasjon."

Selve den situasjonen at det i 1970 var så sterkt behov for Folkebevegelsen burde være argument godt nok for at EEC-saken ikke utenvidere kan overlates til Regjeringen og Stortinget. Det er derfor en fattig trøst når det sies at norske myndigheter til enhver tid skal avgjøre om samarbeidet med EEC skal utvides mer. Et slikt argument innebærer en undervurdering av den avstanden og fremmedfølelsen som stort sett gjør seg gjeldende mellom de vanlige velgerne og det som går for seg i Storting, Regjering og departement..

En kan si at artikkel 32 er en formalitet - en formell bekreftelse på noe som tilhengerne av medlemskap vil prøve å få i verk uansett hvordan avtalen med EEC ellers blir seende ut. Men en slik formell bekreftelse er tross alt en gestus til bestrøbelene for å få et mest mulig nært forhold mellom Norge og EEC.

En eventuell norsk frihandelsavtale med EEC bør derfor ikke inneholde en utviklingsklausul.

Kilder:

- A. Traktat om opprettelse av Det Europæiske Økonomiske Fellesskap (Romatraktaten).
- B. Avtale mellom Det Europeiske Økonomiske Fellesskap og Kongeriket Sverige og vedlagte dokumenter. (Den svenske frihandelsavtalen med EEC). Utenriksdepartementet Oslo 1972.
- C. Handelsavtalene mellom Det utvidete EF og de ikke-medlemskapssøkende EFTA-land. En orientering fra Utenriksdepartementet. Oslo 1972.
- D. Handelsdepartementet: EF og norsk økonomisk vekst - belysning av virkningen av medlemskap og handelsavtale. Oslo august 1972.
- E. Industrien før og under EFTA. Avsnitt 1.2. i Kap.6 Industri i Folkebevegelsens melding om Norges forhold til De Europeiske Fellesskap (EF) (Motmeldinga) Oslo april 1972 .
- F. Virkninger for valg av distriktspolitiske virkemidler avsnitt 5.1 i Kap.7 Distriktspolitikk i Folkebevegelsens motmelding.
- G. Betydningen av toolgrenser for industrien. Avsnitt II. i Odd Aukrust: Hva vil en eventuell frihandelsordning bety, foredrag tatt inn i Folkebevegelsens motmelding.
- H. Forunderlig engstelse. Leder i Dagbladet 7/10-72.
- I. Kva slag avtale ynskjer vi med EF? Kronikk av Berge Furre i Dagbladet 23/10-72.
- J. Norsk industri inn for sterk utviklingsklausul i handelsavtalen med EF. Referat fra foredrag i Trøndelag Industriforening 19/10-72 av presidenten i Norges Industriforbund, adm. direktør Jens-Halvard Bratz, Arbeiderbladet 20/10-72.
- K. Usikker situasjon for norsk industri. Artikkel i Norges Industri - organ for Norges Industriforbund - nr.17 1972.
- L. Per Morten Vigtel: Folket sa nei - hva nå? Artikkel i Norges Industri nr.17 1972.
- M. Handelsavtalene mellom EF og "rest-EFTA". En gjennomgåelse av de viktigste hovedpunkter. Artikkel i Økonomisk Revy - organ for Den norske Bankforening - nr.10 1972.
- N. Folket har valgt - men hva? Artikkel i Økonomisk Revy nr.10 1972.
- O. Innlegg av Fridtjof Frank Gundersen i Aftenposten 29/9-70, sitert etter Sigmund Borgan: EEC-økonomi og norsk bygdeøkonomi. Artikkel ut gitt av Folkebevegelsen 1971.

Henvisninger:

Tollnedtrappingen: B, art.1-13
 C, s.6-8, 11-13
 D, s.17-18
 M, s.257-8

Opprinnelsesreglene: C, s.9-10
 D, s.18-19

Konkurransereglene: A, art.85, 86, 90 og 92.
 B, art.18 og 23
 C, s.8 og 15
 D, s.16
 M, s.258

Beskyttelsesklausulene: B, art.14, 22, 24, 25, 26, 27 og 28
 C, s.8-9 og 15
 D, s.14-16
 M, s.258

Hvilke følger har den
 frie markedskonkurransen: C, s.13
 E, s.85-86
 F, s.139-40
 G, s.278
 I, s.4

En effektiv distrikts-
 politikk: C, s.8 og 15
 D, s.16
 M, s.258
 F, s.138-40
 I, s.3-4

Faktisk harmonisering
 med EEC: C, s.14-15
 D, s.13, 16 og 19
 N, s.254-55
 O, s.1

Utviklingsklausulen: B, art.29-32
 C, s.11
 D, s.13
 H, s.3
 I, s.3
 J,
 K, s.6-7
 L, s.8-9

Rettelse:

på side 3 står det:

"Partene skal i denne tiden gjensidig minske sine
 tollsatser med 20% på hvert av tidspunktene 1/4-73,
 1/1-74, 1/1-75, 1/1-76 og 1/1-77."

Det siste tidspunktet skal være 1/7-77.